

UZ IZDANJE PRIJEVODA I KRATKA TUMAČA PSALAMA FRA IVANA ŠTAMBUKA

Uskoro izlazi iz tiska knjiga fra Ivana Štambuka: PSALMI (prijevod s izvornika i kratak tumač). Čim je autor najavio da će tiskati navedenu knjigu, primio je dosta primjedaba. Primjedbe se uglavnom odnose na shodnost i ciljeve toga izdanja. Neke je od njih autor knjige sakupio i na njih odgovorio. Zamolio je uredništvo SB da mu se to objavi u ovom broju naše revije, jer će stvar — možda — zanimati i njezine čitaoce. Udovoljavamo molbi o. fra Ivana i to objavljujemo, ostavljajući njemu svu odgovornost i za primjedbe i za odgovore. — Nap. ur.

1. Primjedba:

Čemu bi imalo služiti novo izdanje prijevoda psalama? Hrvatski narod već posjeduje svoj prijevod. Biskupi su ga odobrili a narod prihvatio. Nije potreban bilo koji drugi prijevod, to više što bi on mogao unositi jedino sumnje u priprosti puk i stvarati zabunu u vjerničkim krugovima.

Odgovor:

Pred očima su mi mnogobrojni moderni i današnji prijevodi raznih naroda, sve vredniji od vrednijih. Nisu prestali izlaziti ni danas, a neće prestati ni ubuduće. Ne može se poreći da svaki od njih nije pridonio bar nešto, a neki i više toga, svestranom proučavanju i ispravnijemu shvaćanju psalama. U tom smislu svaki je od njih dobro došao i bio je pozdravljen od strane svih dobronamjernih stručnjaka na tom polju, a i svih ljubitelja znanosti i istine. Mi smo mali narod pa ne možemo raspolagati velikim brojem stručnjaka, kako to inače mogu veliki narodi. No, ta činjenica ne bi smjela biti povodom, pače bih rekao, i kao nekom sudbonosnom nuždom zbog koje bismo se morali odreći da svojim trudom, radom i natjecanjem pridonesemo što više možemo zajedničkome spomenutom cilju.

U tom je pogledu u Crkvi vladala vazda najveća sloboda. Na temelju rasprava, kritika, pobijanja, dokazivanja čistili su se teološki pojmovi, točnije rečeno, određivao se i produbljivao smisao vjerskih istina. Na taj se način pače dolazilo i do dogmatskih definicija. Bilo bi nerazborito kad bi netko, koji je prvi otvarao put na bilo kojem vjerskom polju svojim znanstvenim istraživanjem, zahtijevao da nitko više ne dira u njegova dostignuća, nego da ih svatko mora prihvatiti kao gotovu činjenicu. Svjestan da vjerska istina pripada svim vjernicima, on mora pripustiti potpunu slobodu njima svima da slobodno učestvuju u istom radu i da doprinesu sve što mogu, a za sebe mora biti zadovoljan, mora se smatrati sretnim, što je prvi otvorio put i prvi dao svoj osobni doprinos zajedničkom dostignuću.

Tu praksu nalazimo u Crkvi već u njezinim počecima, pratila ju je neprestano tokom njezine povijesti, kako smo malo prije spomenuli, a naglasio ju je veoma snažnim riječima Drugi vat. sabor. »Sve to zahtijeva da čovjek, poštujući moralni red i opću korist, bude mogao istraživati slobodno istinu, očitovati i širiti svoje mišljenje« (GS, br. 59. — Bilo bi dobro isporučiti i sve ostalo što Sabor kaže u tom broju). Prema tome, sprečavati, onemogućivati nekoga na bilo koji način da ne učestvuje u takvom zajedničkom radu, značilo bi lišiti ga nepravедno njegova prirodnog prava, a i ići protiv propisa i namjera Crkve. Svatko ima pravo da reče svoju riječ, da iznese svoje mišljenje, da dade svoj doprinos. Pače je u neku ruku dužan da to učini, ukoliko ima sposobnosti i mogućnosti za to. Stoga mislim da nitko nema prava ni mene spriječiti da objelodanim ono što sam tako dugi niz godina proučavao i oko čega sam se toliko mučio.

2. Primjedba:

Svi, doduše, veoma dobro uviđamo da je u općem interesu da se shvaćanje Sv. pisma, konkretno psalama, što više unaprijedi. I za naš narod, kao i za svaki drugi, dobro je da ga oni koji to mogu uvedu u što pravilnije i potpunije shvaćanje svega toga. Koji to čine, svakako idu u red njegovih istaknutih dobročinitelja. Mislili smo jedino ukazati na neugodnu pojavu do koje će neminovno doći ako Vi objelodanite svoj prijevod. Ljudi će se početi pitati: pa gdje je istina? Što su uradili naši odobreni prevodioci? Zašto tom narodu predlagati opet nešto novo?

Odgovor:

Ako sam stvar dobro razumio, čini se kao da iznesena primjedba želi pripisati neku vrst nepogrešivosti već postojećemu službenom prijevodu ili u najmanju ruku da mu je narod pripisuje. Prema tome, ne bi bilo uputno objelodaniti nešto što ne bi bilo u potpunome skladu s njim, pogotovo se ne bi smjela pa ni samo pobuditi sumnja u mogućnost da se u njemu nalazi nešto što ne bi bilo sasvim ispravno.

Mislim da svi koji su i malo upućeni u teološka pitanja shvaćaju vrlo dobro da takav prijevod po sebi ne može sebi svojatati nepogrešivost. S druge strane, naša je dužnost da upućujemo i vjernike u tu istinu. I oni moraju znati da privatni radovi ne mogu imati povlasticu nepogrešivosti u Crkvi. Tu će povlasticu njima dati tek općevjerničko mišljenje koje će kroza stoljeća moći odoljeti svim primjedbama i iskušenjima. Tridentinski sabor nije dogmatski proglasio da se Božja pismena objava nalazi u Vulgati zato što je ona pretežno djelo velikog naučitelja sv. Jeronima, nego zbog toga što je to držala cijela Crkva kroz dugi i dugi niz stoljeća.

Nakon Drugog vatikanskog sabora mnoge se stvari nalaze, a i još će se dugo nalaziti, u formaciji. To se u prvom redu mora reći za prijevode iz Sv. pisma, naročito ako uzmemo u obzir veliku fluktuaciju (kolebanje) današnjih najboljih stručnjaka u mnogim pasusima i pitanjima. Zato se ni službeni latinski prijevod ne može smatrati još konačnim, pogotovo ne prijevodi na raznim jezicima. Sve to traži usavršavanja, a tražit će ga još dugo. Konkretno, govoreći o našem službenom liturgijskom prijevodu psalama, moramo istaknuti da je on i predložen i usvojen jedino **da pokrije prve potrebe**. Ne može se zato smatrati konačnim liturgijskim tekstom. Nakon njega mora doći svestrano znanstveno-stručni rad uz sudjelovanje svih onih koji su voljni dati svoj doprinos i u stanju su da ga zbog svoje stručne sprema dađu.

3. Primjedba:

Oče Ivane, moglo se to u samom početku uraditi. Zašto onda niste dali svoj doprinos?

Odgovor:

Ukoliko se htjelo staviti u ruke narodu odmah na samom početku nešto što je moglo zadovoljiti i same stručnjake, barem uglavnome, onda je trebalo sačekati malo. S mnogo manjim brojem stručnjaka negoli ostali narodi, i s mnogo osukdnijom prošlošću, mi smo se isprsilili kao prvi među njima. Prvi smo skoro preveli časoslov. Nadodajmo tome da se uopće nikoga nije pitalo za mišljenje niti se povela ikakva javna diskusija, nego se jednostavno prevelo, tiskalo i dalo narodu.

Netom je prijevod dan u javnost, bez ikakva uvida zainteresiranih i bez ikakve diskusije, stao se tiskati u raznim liturgijskim knjigama namijenjenim za uporabu naroda da se onda bude moglo reći da više nije moguće izmijeniti ono što je narod već jednom usvojio. Najzad došla je i konačna sankcija BKJ kojom se odredilo da se nikakvim drugim prijevodom ne može zadovoljiti dužnosti moljenja časoslova. Time je ujedno i oduzeta svaka mogućnost da se prijevod dotjera, jer bi jedino slobodna uporaba i drugih prijevoda mogla ustanoviti tokom vremena što je bolje za liturgiju.

Što se tiče mog doprinosa, mogu reći da sam prijevod vidio po prvi put kada se tiskao u »Časoslovu Naroda Božjega« i time predložio vjernicima, kao i većina ostalih čitatelja i molitelja. Da sam tada bio upitan ili za savjet ili za doprinos, bio bih učinio što sam mogao sa svoje strane, ili bih bio odložio drugi posao a potrudio se da što prije zgotovim svoj prijevod, jer sam uvijek iskreno želio da i naš narod dobije što bolji i što svrsishodniji liturgijski tekst te da na taj način, iako malen, bude mogao stajati uz bok drugim narodima. Na prvome mjestu ipak bila mi je uvijek želja da se Gospodinu za molitvu pokloni ono najbolje što se može. Ako to načelo mora vrijediti za sve ono što se odnosi na javni život nekog naroda, u prvom redu to mora vrijediti za njegovo javno bogoštovlje. Uostalom, vrijedi uvijek ono što se kaže. da dođe i u pravo vrijeme ono što ne odgovara, uvijek je zakasnilo. A da dođe i kasno ono što dobro odgovara, uvijek je dobro došlo.

4. *Primjedba:*

Vi ipak reflektirate da Vaš prijevod bude usvojen kao liturgijski tekst.

Odgovor:

Zaključak je ispravan i neispravan. Ispravan je, ukoliko pomišljate da sam se trudio da stvorim prijevod prikladan za liturgijski tekst. Neispravan je, ukoliko pomišljate da ja hoću da moj prijevod bude liturgijski tekst. Sada ga predlažen u tu svrhu, kao što bi to mogao učiniti bilo koji naš vjernik koji ima mogućnosti za to i želi dati svoj doprinos za opće dobro. Bude li taj narod u osobi svojih odgovornih predstavnika odbio moj doprinos, bit ću sasvim miran u savjesti kao onaj koji je svjetan da je ispunio svoju dužnost, iako njegovo nastojanje nije postiglo svoj cilj. Ni u ovome zadnjem slučaju ne bih bio učinio nešto sasvim uzaludno, jer se uvijek u svojoj privatnoj molitvi vjernik može poslužiti i mojim prijevodom, ukoliko mu bude bolje odgovarao, kako sam to istakao i u uvodu svoje knjige. To više što je moj prijevod praćen kratkim tumačem koji može pomoći molitelju da bolje shvati nadahnutu molitvu.

5. *Primjedba:*

Čini se da se mi svećenici, bolje rečeno, biblijski stručnjaci, natežu oko nekih sitnica koje ne mogu uopće zanimati obične vjernike. Za njih je najglavnija stvar kršćanskim ispravnim životom doći do spasenja.

Odgovor:

S tim se potpuno slažem. To je ono jedino nužno i vrijedno za čim moraju ići svi naši svećenički napori, pa i rad na stručnome biblijskom polju. Znanost koja ima cilj samu znanost jalova je u sebi. Slažem se također s mišljenjem da vjernike ne može zanimati veća ili manja stručnost ovog ili onog prijevoda. No, ja bih sada postavio pitanje da li je bolje dati u ruke našem narodu što bolji i stručniji prijevod ili onaj manje vrijedan? Sigurno da je

bolje dati mu u ruke ono što je bolje, što ima veću vrijednost. To po sebi, ne gledajući na loše posljedice koje bi mogle proisteći iz nekoga neadekvatnog prijevoda, jer u ovome slučaju mi svećenici imamo tešku dužnost da ne bude-
mo narodu kamenom spoticanja. Pogotovo tu dužnost imaju viši pastiri. Crkva je to stalno naglašavala, i naglašuje, pače im stavlja u tešku dužnost. Bolji ili slabiji prijevod, zato, nije stvar koja se može uzeti na laku ruku.

6. Primjedba:

Kako onda zamišljate jedan dobar liturgijski tekst?

Odgovor:

Bilo da se usvoji moj prijevod, bilo da se usvoji neki drugi, on može da posluži jedino kao temelj na kojemu će se izgraditi takav tekst. Prijevod bi tada morao pregledati što veći broj biblijskih stručnjaka kojima raspolažemo, ali pravih stručnjaka koji se razumiju u problematiku psalama, i što veći broj jezičnih eksperata iz svih područja na kojima se govori naš jezik. Svoju bi riječ imali reći i liturgijski stručnjaci. Ipak i sâm prijevod mora odgovarati liturgijskim propisima i zahtjevima. Sve to opet mora biti pod konačnom kontrolom glavnog biblijskog stručnjaka, ili glavnog odbora biblijskih stručnjaka, koji poznaju svestrano sve tekstualne i sadržajne probleme psalama. Njihova riječ mora biti zadnja. Sve bi se to moralo provesti javno, u javnoj diskusiji, da i šira javnost bude s time upoznata. Iz te diskusije moraju biti odstranjeni svi oni koji nisu u stanju da daju svoj korisni doprinos, pogotovo svi smutljivci koji bi mogli jedino kočiti zajednički rad. Iz tog bi zajedničkog rada trebalo odstraniti i svaki drugi interes a morao bi se imati pred očima samo cilj da se iz ljubavi narodu dade što bolji i što svrsishodniji tekst. Jedino bih uz takve uvjete pristao da surađujem. U protivnom slučaju se povlačim i prepuštam da drugi rade kako znadu, kako je to bio slučaj i dosada.

7. Primjedba:

Izgleda, Oče Ivane, da Vam se ne isplati tiskati Vaše djelo.

Odgovor:

Stvar se može promatrati s ekonomskog i pastoralnog gledišta. S ekonomskog gledišta mnogi mi kažu da se ne isplati. Razlog je što neću moći prodati nego veoma ograničen broj primjeraka. Neki su mi čak rekli da neću moći prodati niti pedeset komada. Širu publiku takva knjiga ne može zanimati. Takva predviđanja ostavljam budućnosti. Ona bi ih mogla potvrditi, ali bi ih mogla i opovrgnuti. Ako se knjiga sviđa širim krugovima, mogla bi imti i priličnu sreću. No, za me ne igra glavnu ulogu ekonomski elemenat. Napisao sam knjigu da koristim svom bližnjemu. Kad bih mogao, davao bih je i muke samo da postignem taj cilj. Nažalost, to ne mogu, jer moram vratiti sredstva potrebna za tiskanje onima od kojih sam ih pozajmio. Nisam radio za svoju materijalnu korist, nego za duhovno dobro svog bližnjega.

Tiskanjem knjige idem isključivo za ciljevima koje sam spomenuo u toku razgovora. Ne idem uopće za tim da druge kritiziram, još manje da ih osuđujem. Postignem li ono što sam želio postići, bit ću zadovoljan i smatrat ću da sam korisno uložio svoj ne mali trud. Ne postignem li, ili postignem li u veoma maloj mjeri, opet ću biti zadovoljan, jer sam svjestan da sam ispunio svoju dužnost.